I

(Įstatymo galią turintys teisės aktai)

REGLAMENTAI

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTAS (ES) 2022/590

2022 m. balandžio 6 d.

kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 138/2004, kiek tai susiję su regioninėmis žemės ūkio ekonominėmis sąskaitomis

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 338 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,

teisėkūros procedūra priimamo akto projektą perdavus nacionaliniams parlamentams,

laikydamiesi įprastos teisėkūros procedūros ([1]),

kadangi:

(1) Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 549/2013 ([2]) nustatoma 2010 m. Europos sąskaitų sistema (toliau – 2010 m. ESS) ir pateikiama pagrindinė bendrų standartų, apibrėžčių, klasifikatorių ir apskaitos taisyklių sistema, pagal kurią valstybės narės rengia savo sąskaitas Sąjungos statistikos reikmėms;

(2) Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 138/2004 ([3]) nustatyta Sąjungos žemės ūkio ekonominių sąskaitų (toliau – ŽŪES) sistema, būtent žemės ūkio sąskaitų rengimo metodika ir duomenų perdavimo terminai. ŽŪES yra nacionalinių sąskaitų palydovinės sąskaitos, kaip numatyta 2010 m. ESS, siekiant, kad valstybių narių rezultatai būtų suderinti ir juos būtų galima lyginti rengiant sąskaitas Sąjungos reikmėms. 2016 m. Europos Audito Rūmai paskelbė specialiąją ataskaitą Nr. 1/2016 „Ūkininkų pajamų rėmimas: ar veiklos rezultatams vertinti skirta Komisijos sistema yra gerai parengta ir pagrįsta patikimais duomenimis?“. Toje ataskaitoje pateikiamos pagrįstos ir aktualios pastabos ir rekomendacijos dėl ŽŪES ir Reglamento (EB) Nr. 138/2004;

([1]) 2022 m. kovo 8 d. Europos Parlamento pozicija (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje) ir 2022 m. kovo 29 d. Tarybos sprendimas.

([2]) 2013 m. gegužės 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 549/2013 dėl Europos nacionalinių ir regioninių sąskaitų sistemos Europos Sąjungoje (OL L 174, 2013 6 26, p. 1).

([3]) 2003 m. gruodžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 138/2004 dėl žemės ūkio ekonominių sąskaitų Bendrijoje (OL L 33, 2004 2 5, p. 1).

(3) regioninės žemės ūkio ekonominės sąskaitos (RŽŪES) yra regioniniam lygmeniui pritaikytos ŽŪES. Remiantis tik nacionaliniais duomenimis neįmanoma visapusiškai atskleisti, kas vyksta detalesniu lygmeniu, nes visuma kartais sudėtinga. Todėl regioninio lygmens duomenys padeda geriau suprasti regionų įvairovę ir papildo informaciją apie Sąjungą, euro zoną ir atskiras valstybes nares, sykiu tenkindami didėjantį atskaitomybei reikalingų statistinių duomenų poreikį ir didindami Sąjungos žemės ūkio statistikos suderinimo, veiksmingumo ir nuoseklumo lygį. Atitinkamai RŽŪES (tiek jų metodiką, tiek duomenų perdavimo programą) reikia integruoti į Reglamentą (EB) Nr. 138/2004;

(4) statistika nebelaikoma tik vienu iš daugelio informacijos šaltinių, naudojamų formuojant politiką, – priimant sprendimus jai tenka vienas iš svarbiausių vaidmenų. Norint, kad sprendimai būtų priimami remiantis įrodymais, reikia aukštos kokybės kriterijus, kaip nustatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 223/2009 ([4]), ir jų paskirtį atitinkančios statistikos;

(5) aukštos kokybės regioninio lygmens statistiniai duomenys yra pagrindinė priemonė siekiant įgyvendinti, stebėti, vertinti, peržiūrėti ir analizuoti ekonominį poveikį, poveikį aplinkai ir socialinį poveikį, kurį daro su Sąjungos žemės ūkiu susijusi politika, ypač bendra žemės ūkio politika (BŽŪP), įskaitant kaimo plėtros priemones, BŽŪP naują įgyvendinimo modelį ir nacionalinius strateginius planus, taip pat Sąjungos politika, susijusi, be kita ko, su aplinka, klimato kaita, biologine įvairove, žiedine ekonomika, žemės naudojimu, subalansuotu ir darniu regionų vystymusi, visuomenės sveikata, gyvūnų gerove, maisto sauga ir aprūpinimo maistu saugumu bei Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslais. RŽŪES taip pat yra itin svarbios norint tiksliai įvertinti žemės ūkio sektoriaus indėlį siekiant Europos žaliojo kurso, visų pirma strategijos „Nuo ūkio iki stalo“ ir Sąjungos biologinės įvairovės strategijos, tikslų. Vis labiau pripažįstamas regionų ir regioninių duomenų vaidmuo įgyvendinant BŽŪP. Regionai yra svarbus darbo vietų ir tvaraus ekonomikos augimo Sąjungoje veiksnys ir suteikia geresnių duomenų, skirtų žemės ūkio sektoriaus tvarumui aplinkos, žmonių, regionų ir ekonomikos atžvilgiu įvertinti;

(6) pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1049/2001 ([5]) visuomenei turėtų būti suteikta galimybė susipažinti su pagal šį reglamentą surinktais duomenimis, kurie nepaskelbti;

(7) Reglamentu (EB) Nr. 223/2009 nustatyta teisinė Europos statistikos sistema ir reikalaujama, kad valstybės narės laikytųsi jame nustatytų statistinių principų ir kokybės reikalavimų. Kokybės ataskaitos yra labai svarbios vertinant bei gerinant Europos statistikos kokybę ir komunikuojant jos klausimu. Europos statistikos sistemos komitetas (ESSK) patvirtino bendrą integruotą metaduomenų struktūrą kaip kokybės ataskaitų teikimo Europos statistikos sistemos standartą, taip vienodais standartais ir suderintais metodais padėdamas įvykdyti Reglamento (EB) Nr. 223/2009, visų pirma jo 12 straipsnio 3 dalyje, nustatytus statistikos kokybės reikalavimus. Ištekliai turėtų būti naudojami optimaliai ir duomenų teikimo našta turėtų būti kuo mažesnė;

(8) siekiant užtikrinti vienodas šio reglamento įgyvendinimo sąlygas, Komisijai turėtų būti suteikti įgyvendinimo įgaliojimai dėl kokybės ataskaitų teikimo tvarkos ir turinio. Komisijai turėtų būti suteikti įgyvendinimo įgaliojimai dėl galimų nuo RŽŪES reikalavimų nukrypti leidžiančių nuostatų. Tais įgaliojimais turėtų būti naudojamasi laikantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 182/2011 ([6]);

(9) Europos politikos formuotojai tris kartus per metus gauna svarbių metinių makroekonominių duomenų, pagrįstų ŽŪES, kaip numatyta šio reglamento II priede. Taikant dabartinį antrųjų ŽŪES įverčių perdavimo (vieno iš tų trijų per metus atliekamų duomenų perdavimų) terminą nesuteikiama pakankamai laiko po ataskaitinio laikotarpio, kad būtų galima surinkti duomenis, geresnius nei pateiktieji pirmiesiems ŽŪES įverčiams. Antrųjų ŽŪES įverčių kokybei pagerinti atitinkamą perdavimo terminą reikia šiek tiek pavėlinti;

([4]) 2009 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 223/2009 dėl Europos statistikos, panaikinantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB, Euratomas) Nr. 1101/2008 dėl konfidencialių statistinių duomenų perdavimo Europos Bendrijų statistikos tarnybai, Tarybos reglamentą (EB) Nr. 322/97 dėl Bendrijos statistikos ir Tarybos sprendimą 89/382/EEB, Euratomas, įsteigiantį Europos Bendrijų statistikos programų komitetą (OL L 87, 2009 3 31, p. 164).

([5]) 2001 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1049/2001 dėl galimybės visuomenei susipažinti su Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos dokumentais (OL L 145, 2001 5 31, p. 43).

([6]) 2011 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 182/2011, kuriuo nustatomos valstybių narių vykdomos Komisijos naudojimosi įgyvendinimo įgaliojimais kontrolės mechanizmų taisyklės ir bendrieji principai (OL L 55, 2011 2 28, p. 13).

(10) todėl Reglamentas (EB) Nr. 138/2004 turėtų būti atitinkamai iš dalies pakeistas;

(11) kadangi šio reglamento tikslo, t. y. integruoti RŽŪES į dabartinę teisinę Europos statistikos sistemą dėl ŽŪES, valstybės narės negali deramai pasiekti, o dėl siektino nuoseklumo ir palyginamumo tų tikslų būtų geriau siekti Sąjungos lygmeniu, laikydamasi Europos Sąjungos sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidiarumo principo Sąjunga gali patvirtinti priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šiuo reglamentu neviršijama to, kas būtina nurodytam tikslui pasiekti;

(12) buvo konsultuotasi su ESSK,

PRIĖMĖ ŠĮ REGLAMENTĄ:

1 straipsnis

Reglamentas (EB) Nr. 138/2004 iš dalies keičiamas taip:

1) 3 straipsnio 2 dalis pakeičiama taip:

„2. Pirmieji duomenys perduodami 2003 m. lapkričio mėnesį.

Tačiau pirmieji NUTS 2 lygio, kaip tai suprantama Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 1059/2003 (*), regioninių žemės ūkio ekonominių sąskaitų (toliau – RŽŪES) duomenys perduodami ne vėliau kaip 2023 m. rugsėjo 30 d.

(*) 2003 m. gegužės 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1059/2003 dėl bendro teritorinių statistinių vienetų klasifikatoriaus (NUTS) nustatymo (OL L 154, 2003 6 21, p. 1).“;

2) įterpiami šie straipsniai:

„*3a straipsnis*

Statistinių duomenų sklaida

Nedarant poveikio Europos Parlamento ir Tarybos reglamentui (EB) Nr. 1367/2006 (*) ir Reglamentui (EB) Nr. 223/2009, pagal šio reglamento 3 straipsnį Komisijai (Eurostatui) perduotus duomenis Komisija (Eurostatas) nemokamai platina internete.

3b straipsnis

Kokybės vertinimas

1. Valstybės narės imasi reikiamų priemonių perduodamų duomenų ir metaduomenų kokybei užtikrinti.

2. Įgyvendinant šį reglamentą pagal šio reglamento 3 straipsnį perduodamiems duomenims taikomi Reglamento (EB) Nr. 223/2009 12 straipsnio 1 dalyje nustatyti kokybės kriterijai.

3. Komisija (Eurostatas) įvertina perduotų duomenų kokybę. Tuo tikslu valstybės narės Komisijai (Eurostatui) pirmą kartą ne vėliau kaip 2025 m. gruodžio 31 d., o po to – kas penkerius metus perduoda per pranešimo laikotarpį perduotų duomenų rinkinių kokybės ataskaitą.

4. Taikydama Reglamento (EB) Nr. 223/2009 12 straipsnio 1 dalyje nustatytus kokybės kriterijus duomenims, kurie turi būti perduodami vadovaujantis šio reglamento 3 straipsniu, Komisija įgyvendinimo aktais nustato kokybės ataskaitų, nurodytų šio straipsnio 3 dalyje, tvarką, struktūrą ir vertinimo rodiklius. Tie įgyvendinimo aktai priimami laikantis šio reglamento 4a straipsnio 2 dalyje nurodytos nagrinėjimo procedūros. Jais nesukeliama didelė papildoma našta ar išlaidos valstybėms narėms.

5. Valstybės narės nedelsdamos pateikia Komisijai (Eurostatui) visą aktualią informaciją ar informaciją apie pokyčius, susijusius su šio reglamento įgyvendinimu, kurie esminiu būdu galėtų paveikti perduodamų duomenų kokybę.

6. Komisijos (Eurostato) motyvuotu prašymu valstybės narės nedelsdamos pateikia papildomos aiškinamosios informacijos, reikalingos statistinių duomenų kokybei įvertinti.

_____

(*) 2006 m. rugsėjo 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1367/2006 dėl Orhuso konvencijos dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais nuostatų taikymo Sąjungos institucijoms ir organams (OL L 264, 2006 9 25, p. 13).“;

3) įterpiami šie straipsniai:

„*4a straipsnis*

Komiteto procedūra

1. Komisijai padeda Europos statistikos sistemos komitetas, įsteigtas pagal Reglamentą (EB) Nr. 223/2009. Tas komitetas – tai komitetas, kaip tai suprantama Reglamente (ES) Nr. 182/2011.

2. Kai daroma nuoroda į šią dalį, taikomas Reglamento (ES) Nr. 182/2011 5 straipsnis.

4b straipsnis

Nukrypti leidžiančios nuostatos

1. Jei taikant šį reglamentą reikėtų atlikti didelius valstybės narės nacionalinės statistikos sistemos pakeitimus dėl I priedo VII skyriaus „Regioninės žemės ūkio ekonominės sąskaitos“ turinio ir II priede nurodytos regioninių RŽŪES duomenų perdavimo programos įgyvendinimo, Komisija gali priimti įgyvendinimo aktus, kuriais tai valstybei narei ne ilgiau kaip dvejiems metams leidžiama taikyti nukrypti leidžiančias nuostatas. Tačiau pirmoji RŽŪES duomenų perdavimo data bet kuriuo atveju negali būti vėlesnė nei 2025 m. rugsėjo 30 d. Tie įgyvendinimo aktai priimami laikantis 4a straipsnio 2 dalyje nurodytos nagrinėjimo procedūros.

2. Valstybė narė, nusprendusi prašyti taikyti 1 dalyje nurodytą nukrypti leidžiančią nuostatą, pateikia Komisijai atitinkamą motyvuotą prašymą ne vėliau kaip 2022 m. rugpjūčio 21 d.

3. Sąjunga gali teikti finansinius įnašus iš bendrojo biudžeto nacionalinėms statistikos institucijoms ir kitoms nacionalinėms institucijoms, nurodytoms Reglamento (EB) Nr. 223/2009 5 straipsnio 2 dalyje, kad padengtų šio reglamento įgyvendinimo išlaidas, kai siekiant įdiegti RŽŪES būtina atlikti didelius valstybės narės nacionalinės statistikos sistemos pakeitimus.“;

4) I priedas iš dalies keičiamas pagal šio reglamento I priedą;

5) II priedas pakeičiamas šio reglamento II priede pateiktu tekstu.

2 straipsnis

Šis reglamentas įsigalioja dvidešimtą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Šis reglamentas privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse.

Priimta Strasbūre 2022 m. balandžio 6 d.

Europos Parlamento vardu	*Tarybos vardu*
Pirmininkė	*Pirmininkas*
R. METSOLA	C. BEAUNE

I PRIEDAS

Reglamento (EB) Nr. 138/2004 I priedas iš dalies keičiamas taip:

1) „Turinys“ papildomas šiuo skyriumi:

„VII. Regioninės žemės ūkio ekonominės sąskaitos (RŽŪES)

A. Bendrieji principai

1. Įžanga

2. Regioninė ekonomika ir regioninė teritorija

3. RŽŪES pagrindinis vienetas

4. RŽŪES rengimo metodai

5. Rezidavimo vietos sąvoka ir teritorijos sąvoka

6. Žemės ūkio ekonominės veiklos rūšis ir būdingi vienetai

B. Sandoriai dėl produktų

1. Produkcija

2. Tarpinis vartojimas

3. Bendrojo kapitalo formavimas

C. Paskirstymo sandoriai ir kiti srautai

1. Bendrosios taisyklės

2. Pridėtinė vertė

3. Pagrindinio kapitalo vartojimas

4. Subsidijos

5. Mokesčiai

6. Kompensacija darbuotojams

7. Grynasis likutinis perteklius

8. Palūkanos, renta

9. Žemės ūkio verslo pajamos: bendrosios apskaičiavimo taisyklės

D. Trumpa įgyvendinimo apžvalga

1. Įžanga

2. Regioninio žemės ūkio apibrėžimas

3. Žemės ūkio produkcijos vertinimas

4. Neatskiriama ne žemės ūkio nepagrindinė veikla

5. Tarpinis vartojimas“;

2) 1.27 punkto trečia įtrauka pakeičiama taip:

„– pagal įsigalėjusią tvarką ji negali apimti ne žemės ūkio produktų BPKF (tokių kaip pastatai ar technika) gamybos savo poreikiams. Laikoma, kad ta galutiniam panaudojimui savo poreikiams skirta ne žemės ūkio produktų BPKF gamyba yra atskiriama veikla, kuri traukiama į apskaitą kaip identifikuojamo vietinio VRV gamyba. Panašiai turi būti traktuojamos apgyvendinimo paslaugos, suteikiamos darbuotojams kaip kompensacija natūra (jos traukiamos į apskaitą kaip kompensacija natūra pajamų formavimo sąskaitoje),“;

3) 2.006 punktas pakeičiamas taip:

„2.006. ŽŪES kainos nurodomos apvalinant iki artimiausio sveiko skaičiaus arba vienos ar dviejų dešimtųjų dalių, priklausomai nuo turimų kainų duomenų statistinio patikimumo. Norint rengti ŽŪES reikia atitinkamos informacijos apie sąnaudų ir produkcijos kainas.“;

4) 2.108 punkto g papunktis pakeičiamas taip:

„g) kompensacija už paslaugas, įtrauktas į bendrąsias draudimo įmokas, mokamas apdraudžiant įmonę nuo tokios rizikos kaip gyvulių netekimas, krušos, šalnos, gaisro ir audros padaryta žala. Likusi dalis, t. y. grynoji įmoka, yra bendrosios sumokėtos įmokos sudedamoji dalis, kurią draudimo bendrovės naudoja reikalavimams patenkinti.

Tiksliai suskirstyti bendrąsias įmokas į dvi sudedamąsias dalis galima tik visos nacionalinės ekonomikos atžvilgiu, kaip yra daroma rengiant nacionalines sąskaitas. Paslaugų sudedamosios dalies paskirstymas tarp gamybos šakų dažniausiai atliekamas naudojant atitinkamus suskirstymo raktus, sudarant sąnaudų-produkcijos lenteles. Todėl sudarant tą straipsnį ŽŪES daroma nuoroda į nacionalines sąskaitas (kaip traukiamos į apskaitą su draudimo paslaugomis susijusios subsidijos, žr. 3.063 punkto 1 išnašą);“;

5) 2.136 punkto trečia įtrauka pakeičiama taip:

„– ilgalaikio turto klasifikavimo arba struktūros pokyčiai: pvz., žemės ūkiui skirtos žemės ekonominės paskirties pokyčiai, melžiami gyvuliai, skirti mėsos gamybai (plg. 2.149 punkto 1 išnaša), arba žemės ūkio pastatai, kurie buvo pakeisti privačiam arba kitokiam ekonominiam panaudojimui.“;

6) papildoma šiuo skyriumi:

„VII. REGIONINĖS ŽEMĖS ŪKIO EKONOMINĖS SĄSKAITOS (RŽŪES)

A. BENDRIEJI PRINCIPAI

1. Įžanga

7.01. Regioninės sąskaitos svarbios formuojant, įgyvendinant ir vertinant regioninę politiką. Objektyvūs, patikimi, nuoseklūs, darnūs, palyginami, aktualūs ir suderinti regioniniai statistiniai rodikliai – patikimas pagrindas formuoti politikai, kuria siekiama mažinti Sąjungos regionų ekonominius ir socialinius skirtumus.

7.02. RŽŪES yra regioniniam lygmeniui pritaikytos ŽŪES.

7.03. RŽŪES sudaro toks pats sąskaitų rinkinys kaip ŽŪES, bet dėl sąvokų ir vertinimo problemų regioninių sąskaitų rinkinys yra mažesnės aprėpties ir detalumo nei nacionalinio lygmens ŽŪES.

7.04. RŽŪES yra regioninės sąskaitos ir todėl rengiamos remiantis tiesiogiai surinktais regioniniais duomenimis ir nacionaliniais duomenimis, suskirstytais pagal regionus remiantis prielaidomis. Rengiant regionines sąskaitas prielaidomis remiamasi, kai nėra pakankamai išsamių, laiku pateiktų ir patikimų regioninio lygmens duomenų. Dėl to regioninėse sąskaitose gali neatsispindėti kai kurie regionų skirtumai (2010 m. ESS, 13.08).

2. Regioninė ekonomika ir regioninė teritorija

7.05. Neatsižvelgiant į tai, ar regioninės sąskaitos susijusios su ekonominės veiklos rūšimis, ar su instituciniais sektoriais, jas rengiant būtina griežtai apibrėžti regioninę ekonomiką ir regioninę teritoriją. Teoriškai regione vykdoma žemės ūkio ekonominė veikla apima vienetus (žemės ūkio valdas), kurie to regiono teritorijoje vykdo žemės ūkio veiklą (plg. 1.60–1.66).

7.06. Šalies regioninė ekonomika sudaro dalį visos šalies ekonomikos. Visa ekonomika apibūdinama pagal institucinius vienetus ir sektorius. Ją sudaro visi instituciniai vienetai, kurių pagrindiniai ekonominiai interesai yra susiję su šalies ekonomine teritorija. Ekonominė teritorija nevisiškai sutampa su geografine teritorija (žr. 7.08). Šalies ekonominė teritorija yra skirstoma į regionines teritorijas ir teritoriją už regiono ribų (2010 m. ESS, 13.09).

7.07. Regioninę teritoriją, kaip apibrėžta 2010 m. ESS, sudaro šalies ekonominės teritorijos dalis, tiesiogiai priskirta regionui. Laisvosios zonos, muitinės sandėliai ir muitinės kontroliuojamos gamyklos siejami su regionais, kuriuose jie yra.

7.08. Vis dėlto šis teritorijos suskirstymas nevisiškai atitinka nacionalinėse sąskaitose taikomą šalies ekonominės teritorijos sąvoką. Teritoriją už regiono ribų sudaro šalies ekonominės teritorijos dalys, kurių negalima tiesiogiai susieti su vienu regionu ir kurios neįtraukiamos į RŽŪES, t. y.:

a) nacionalinė oro erdvė, teritoriniai vandenys ir kontinentinis šelfas, esantis tarptautiniuose vandenyse, į kurį šalis turi išimtines teises;

b) teritoriniai anklavai (t. y. likusio pasaulio sektoriuje esančios geografinės teritorijos, kurias pagal tarptautines valstybių sutartis ar susitarimus naudoja šalies valdžios sektoriaus institucijos (pvz., ambasados, konsulatai, karinės bazės, mokslinės bazės ir kt.);

c) už šalies kontinentinio šelfo tarptautiniuose vandenyse esantys naftos, gamtinių dujų ir kiti telkiniai, kuriuos eksploatuoja vienetai rezidentai.

7.09. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1059/2003 (*) nustatytame Teritorinių statistinių vienetų nomenklatūros (NUTS) klasifikatoriuje pateikiamas bendras, vienodas Sąjungos ekonominės teritorijos suskirstymas. Regioninėms žemės ūkio ekonominėms sąskaitoms reikalinga NUTS 2 lygio statistika, kaip paprastai nustatyta pagal dabartinę tvarką pagal tą reglamentą. Nacionalinio lygmens reikmėms regioninės sąskaitos taip pat gali būti rengiamos išsamesniu regioniniu lygmeniu, konkrečiai NUTS 3 lygiu, jei taikytina (2010 m. ESS, 13.12).

3. RŽŪES pagrindinis vienetas

7.10. Regioninėms sąskaitoms pagal ekonominės veiklos rūšis rengti naudojami vienetai – vietiniai veiklos rūšies vienetai (vietiniai VRV). Vietinis VRV yra gamybos vienetas, kurį galima stebėti.

7.11. Taikant statistinį metodą (pagal ekonominės veiklos rūšis) naudojama stebimo vieneto sąvoka, net jei tai reiškia, kad nukrypstama nuo vienos veiklos sąvokos. Kaip ir 2008 m. NSS, 2010 m. ESS struktūroje pirmenybė teikiama statistiniam metodui ir nurodoma, kad rengiant nacionalines sąskaitas pagal ekonominės veiklos rūšį reikėtų vadovautis vietiniais VRV. Tokiu būdu apibrėžiamas tas pats ekonominės veiklos vienetas neatsižvelgiant į tai, ar jis apskaitomas regioniniu lygmeniu, ar šalies lygmeniu.

7.12. Kaip ir ŽŪES, rengiant RŽŪES kaip pagrindinis žemės ūkio veiklos vienetas naudojama žemės ūkio valdos sąvoka, pritaikyta atitinkamiems tikslams vadovaujantis tam tikrais nusistovėjusiais principais. Šis pasirinkimas pagrįstas dviem labai svarbiomis priežastimis. Viena vertus, žemės ūkio valda yra žemės ūkio vietinis VRV (plg. 1.09–1.17), apibrėžtas kaip tokia VRV dalis, kuri apima vietinį lygmenį. Vietinis VRV taip pat yra tinkamiausias žemės ūkio veiklos rūšies vienetas, net jei jis apima ne žemės ūkio nepagrindinę veiklą, kurios neįmanoma atskirti nuo žemės ūkio veiklos (plg. 1.15 ir 1.16, 1.25–1.32).

7.13. Naudojant žemės ūkio valdą kaip pagrindinį vienetą šių žemės ūkio valdų ne žemės ūkio nepagrindinė veikla įtraukiama į RŽŪES (plg. 7.12). Kadangi ŽŪES tikslas – įvertinti, apibūdinti ir analizuoti pajamų iš žemės ūkio ekonominės veiklos formavimą, neįtraukiami vienetai, kuriuose vykdoma tik laisvalaikio veikla (pvz., asmeninio naudojimo daržai ir gyvulių auginimas privatiems tikslams). Priešingai, natūriniu ūkininkavimu besiverčiantys vienetai yra įtraukiami į ŽŪES (plg. 1.24).

7.14. Žemės ūkio valda yra su žemės ūkiu susijusių statistinių tyrimų (neatsižvelgiant į tai, ar jie rengiami šalies lygmeniu, ar regioniniu lygmeniu) ataskaitinis vienetas. To privalumas – kiekybiškai vertinant produkciją galima tiesiogiai remtis statistinėmis ploto, derlingumo, bandų dydžio ir pan. matavimo sistemomis. Naudojant žemės ūkio valdos sąvoką taip pat geriau užtikrinamas apskaitos nuoseklumas.

4. RŽŪES rengimo metodai

7.15. ESS (2010 m. ESS, 13.24–13.32) ekonominės veiklos rūšims ar instituciniams sektoriams siūloma taikyti du metodus: metodą „nuo atskira prie bendra“ ir metodą „nuo bendra prie atskira“. Pagal metodą „nuo atskira prie bendra“ vienetų (vietinių VRV, institucinių vienetų) duomenys renkami ir sumuojami, kad būtų galima gauti įvairių suvestinių rodiklių regionines vertes. Pagal metodą „nuo bendra prie atskira“ regioninės vertės atkuriamos suskaidant nacionalines vertes pagal rodiklį, kuris kuo tiksliau atitinka atitinkamo kintamojo regioninį pasiskirstymą. Šiuos du metodus taip pat galima įvairiai derinti – tai ESS vadinama metodų „nuo atskira prie bendra“ ir „nuo bendra prie atskira“ deriniais. Tačiau turi būti vengiama rinkti tą pačią informaciją daugiau nei vieną kartą, kad nebūtų dubliuojamas duomenų teikimas. Vis dėlto pirmenybė teikiama metodams „nuo atskira prie bendra“, tačiau suprantama, kad daugeliu atvejų faktiškai taikomi metodų „nuo atskira prie bendra“ ir „nuo bendra prie atskira“ deriniai. Išsami informacija apie konkretų metodą ir šaltinius visiškai skaidriai pateikiama kokybės ataskaitose, nurodant, kurie regioniniai duomenys buvo surinkti tiesiogiai ir kurie duomenys pateikiami remiantis nacionaliniais duomenimis, išskirsčius juos pagal regionus remiantis prielaidomis.

5. Rezidavimo vietos sąvoka ir teritorijos sąvoka

7.16. Ir įmonių, ir namų ūkių ekonominiai sandoriai gali kirsti regionų sienas. Įmonės taip pat gali veikti ne viename regione (nuolatinėse vietose ar laikinai), pvz., dideli ūkiai gali veikti keliuose regionuose. Todėl reikia aiškaus principo, pagal kurį valstybėms narėms būtų lengviau nuosekliai priskirti tą kelis regionus aprėpiančią veiklą konkrečiam regionui.

7.17. Regioninės ekonominės veiklos rūšių sąskaitos pagrįstos gamybos vieneto rezidavimo vietos kriterijumi. Kiekviena regioninio lygmens ekonominės veiklos rūšis yra susijusi su tą pačią ar panašią pagrindinę ekonominę veiklą vykdančių vietinių VRV, kurių pagrindiniai ekonominiai interesai yra susiję su to regiono teritorija, grupe. Dažniausiai tie pagrindiniai interesai yra siejami su konkrečia ilgalaike vieta tame regione, kaip ir su instituciniais vienetais, kuriems priklauso vietiniai VRV.

7.18. Vis dėlto regioninėms sąskaitoms būdingi keli išskirtiniai bruožai. Dėl tam tikrų rūšių veiklos ne visada paprasta apibrėžti regioną kaip konkrečią vietovę. Sunkumų gali kelti pagrindinės buveinės vietos ir žemės ūkio valdos fizinės vietos ryšys, nes žemės ūkio gamybos veiksniai gali būti administruojami kitame regione esančios pagrindinės buveinės. RŽŪES reikmėms svarbu atskirti du tokius subjektus ir todėl žemės ūkio valda turi būti priskiriama regionui, kuriame yra jos gamybos veiksniai, o ne regionui, kuriame yra jos pagrindinė buveinė. Todėl viena pagrindinė buveinė gali būti įsteigusi kelis vienetus, kaip apibrėžta RŽŪES, t. y. tiek vienetų, kiek yra vietinių VRV rezidavimo regionų, skirtingų nei pagrindinės buveinės regionas.

7.19. Kitas principas, paprastai netaikomas nacionalinėse ir regioninėse sąskaitose, yra pagrįstas tik teritorijos sąvoka. Pagal tą principą veikla priskiriama tai teritorijai, kurioje ji faktiškai vykdoma, neatsižvelgiant į toje veikloje dalyvaujančių vienetų rezidavimo vietą.

7.20. Priskiriant vienetų rezidentų sandorius regionams pirmenybė teikiama rezidavimo vieta pagrįstam metodui, tačiau pagal 2010 m. ESS paliekama tam tikrų galimybių taip pat taikyti teritorinį metodą (2010 m. ESS, 13.21). Jis taikomas tais atvejais, kai dėl žemės ir pastatų sukuriami sąlyginiai vienetai regione ar šalyje, kuriame (-oje) ta žemė ar pastatai yra.

7.21. Hipotetiniu atveju, kai regiono vienetai rezidentai vykdo veiklą tik savo regiono teritorijoje, rezidavimo vietos sąvoka sutampa su teritorijos sąvoka. Jos taip pat sutampa, kai priskyrimas regionams grindžiamas sąlyginiais vienetais, sukurtais dėl žemės ir pastatų, ir kitose šalyse ar regionuose esančių neinkorporuotų įmonių, kurių savininko rezidavimo vieta yra kitame regione, atveju.

6. Žemės ūkio ekonominės veiklos rūšis ir būdingi vienetai

7.22. Ekonominės veiklos rūšis – tai visi vietiniai VRV, vykdantys tokią pačią arba panašią ekonominę veiklą (plg. 1.59). Žemės ūkio veikla, kaip apibūdinta ŽŪES, iš esmės atitinka NACE 2 red. 01 skyrių, o skirtumai nurodyti 1.62–1.66. RŽŪES taikymo sritis apibrėžiama remiantis ŽŪES reikmėms sudarytu būdingų veiklų sąrašu. ŽŪES (atitinkamai ir RŽŪES) žemės ūkio ekonominė veikla skiriasi nuo ekonominės veiklos, apibrėžtos pagrindinės nacionalinių sąskaitų sistemos reikmėms (plg. 1.93).

B. PRODUKTŲ SANDORIAI

7.23. Vertinant žemės ūkio produkciją kyla specifinių sunkumų. Pagrindiniai sunkumai yra susiję su sezoniniais produktais, gyvulininkystės produkcija ir įtraukimo į sąskaitas laiku. ŽŪES metodikoje nustatytos tikslios taisyklės, kuriose nurodoma, kaip turi būti atsižvelgiama į sezoninių produktų saugojimo poveikį, kaip turi būti vertinama ūkinių gyvūnų produkcija ir kaip turi būti traukiama į apskaitą nebaigta gamyba. Tų principų turi būti laikomasi ir rengiant RŽŪES. Tačiau tai nereiškia, kad negalima atlikti tam tikrų regioninio lygmens pakeitimų, pvz., dėl ūkinių gyvūnų produkcijos. Reikėtų pabrėžti, kad regioninių verčių visuma turi visiškai sutapti su ŽŪES vertinimu.

1. Produkcija

a) Produkcijos vertinimas

7.24. Pagal RŽŪES regiono produkcija – tai visi į ŽŪES taikymo sritį patenkantys produktai, pagaminti per ataskaitinį laikotarpį tame regione visų žemės ūkio veiklos vienetų, neatsižvelgiant į tai, ar tie produktai skirti tiekti ne žemės ūkio rinkai, parduoti kitoms žemės ūkio valdoms ar tam tikrais atvejais naudoti toje pačioje žemės ūkio valdoje. Todėl:

a) bet koks žemės ūkio produktas, išvežamas iš regione esančios žemės ūkio valdos, traukiamas į apskaitą kaip to regiono produkcijos dalis, neatsižvelgiant į jo paskirties vietą ar jį įsigyjantį vienetą;

b) tam tikri žemės ūkio produktai, naudojami tos pačios žemės ūkio valdos tarpiniam vartojimui, įtraukiami kaip regiono produkcija (plg. 2.056).

7.25. Ūkinių gyvūnų produkcijos gamybos procesas paprastai užtrunka kelerius metus. Nustatant ūkinių gyvūnų vertę reikia atskirti gyvūnus, priskiriamus prie ilgalaikio turto (veisliniai ir darbiniai ūkiniai gyvūnai, pieninės karvės ir pan.), ir prie atsargų priskiriamus gyvūnus (daugiausia mėsai skirti gyvūnai). Todėl siekiant išvengti šių gyvūnų apskaitymo du kartus, su gyvūnų perkėlimu iš žemės ūkio valdos į žemės ūkio valdą susiję sandoriai (juos parduodančių žemės ūkio valdų laikomi „teigiamu“ pardavimu, o juos įsigyjančių žemės ūkio valdų – „neigiamu“ pardavimu) traktuojami taip, kaip nurodyta toliau:

a) to paties regiono žemės ūkio valdų tarpusavio sandoriai, susiję su prie ilgalaikio turto priskiriamais gyvūnais, vienas kitą panaikina, išskyrus nuosavybės teisių perdavimo sąnaudas (**); jie neįrašomi į sąskaitas kaip žemės ūkio valdų pardavimai ir todėl neįtraukiami į atitinkamo regiono produkciją;

b) prie atsargų priskiriami gyvūnai, dėl kurių vyksta skirtingus regionus apimantis sandoris, laikomi kilmės regiono teigiamu pardavimu (kaip eksportas), o iš kitų regionų įsigyti gyvūnai – neigiamu pardavimu (kaip importas) (***);

c) jei nuosavybės teisių perdavimo sąnaudos (transportavimo, prekybos pelno ir pan.) yra susijusios su prekyba prie atsargų priskiriamais gyvūnais, jos atimamos iš produkcijos; tai įvyksta automatiškai, kai įsigyjama iš kitų regionų žemės ūkio valdų, kadangi šios sąnaudos yra neigiamo pardavimo dalis, tačiau kai kalbama apie to paties regiono žemės ūkio valdų tarpusavio prekybą gyvūnais, reikia atitinkamai koreguoti pardavimo (taigi ir produkcijos) duomenis.

b) Produkcijos vertės nustatymas

7.26. Produkcijos vertė nustatoma remiantis bazinėmis kainomis (plg. 2.082), t. y. įskaitant subsidijas produktams ir atėmus produktų mokesčius. Taikant šį apskaičiavimo metodą produktų mokesčiai ir subsidijos turi būti suskirstyti pagal regionus.

2. Tarpinis vartojimas

a) Termino apibrėžtis

7.27. Tarpinis vartojimas – prekės (išskyrus ilgalaikį turtą) ir rinkos paslaugos, suvartojamos kitų prekių gamybos proceso metu (plg. 2.097–2.109).

7.28. Rengiant RŽŪES tarpiniam vartojimui priskiriama:

a) žemės ūkio produktai, įsigyti vartojimui gamybos proceso metu iš kitų žemės ūkio valdų (neatsižvelgiant į tai, ar tame pačiame regione, ar kitame);

b) tam tikri produktai, naudojami vieneto vidaus vartojimui ir įtraukiami į sąskaitas kaip produkcija (plg. 2.054–2.058 ir 7.24).

7.29. NAFTAP regioninėse sąskaitose traktuojamos taip pat, kaip nacionalinėse sąskaitose. Jei turima pagal regionus suskirstytų paskolų ir indėlių likučių įverčių, galima taikyti metodą „nuo atskira prie bendra“. Vis dėlto paprastai pagal regionus suskirstytų paskolų ir indėlių likučių įverčių nėra. Tokiu atveju NAFTAP vartotojų ekonominės veiklos rūšims priskiriamos naudojant antrą pagal tinkamumą metodą: kaip pasiskirstymo rodikliai naudojama regiono bendroji produkcija ar bendroji pridėtinė vertė pagal ekonominės veiklos rūšis (2010 m. ESS, 13.40).

b) Tarpinio vartojimo vertinimas

7.30. Visi tarpiniam vartojimui naudojami produktai ir paslaugos vertinami pirkėjo kaina (be išskaitytino PVM) (plg. 2.110–2.114).

3. Bendrojo kapitalo formavimas

7.31. Žemės ūkio bendrojo kapitalo formavimas smulkiau skirstomas taip:

a) BPKF;

b) atsargų pokyčiai.

a) BPKF

7.32. Žemės ūkyje pagrindinio kapitalo formavimu laikomi visi atvejai, kai savininkas įsigyja arba pagamina ilgalaikį turtą, skirtą naudoti daugiau nei vienus metus kaip gamybos priemonė žemės ūkio gamybos procese. Priskyrimo kriterijus, taikomas traukiant BPKF į apskaitą, grindžiamas ne teisėto savininko ekonominės veiklos rūšimi, o vartotojų ekonominės veiklos rūšimis.

7.33. Ilgalaikis turtas, priklausantis daugiaregioniniam vienetui, priskiriamas vietiniams VRV pagal turto naudojimo vietą. Pagal veiklos nuomos sutartį naudojamas ilgalaikis turtas traukiamas į apskaitą turto savininko regione, o pagal finansinės nuomos sutartį – turto naudotojo regione (2010 m. ESS, 13.33).

7.34. Į pagrindinį kapitalą įtraukiamas naujas turtas įrašomas bruto, t. y. neatskaičius pagrindinio kapitalo vartojimo. Be to, paprastai šiam turtui skaičiuojamas pagrindinio kapitalo vartojimas. Grynojo kapitalo formavimas apskaičiuojamas iš bendrojo kapitalo formavimo atėmus ilgalaikio turto vartojimą.

7.35. Gamybos vienetai gali vieni kitiems parduoti esamą turtą (pvz., panaudotas mašinas). Kai turtas perkeliamas iš vienos ekonominės veiklos rūšies ir regiono į kitus, visa sumokėta kaina įtraukiama į vienos ekonominės veiklos rūšies ar regiono BPKF, o gauta kaina atimama iš kitos ekonominės veiklos rūšies ar regiono BPKF. Turto nuosavybės teisių perdavimo sandorių sąnaudos, pvz., žemės ir esamų pastatų pardavimo teisiniai mokesčiai, apskaičiuojamos kaip įsigyjančio subjekto papildomas BPKF, net jei jų dalį sumoka pardavėjas.

7.36. Regiono ūkinių gyvūnų BPKF turi būti sudarytas pagal 2010 m. ESS (3.124–3.138) ir šio priedo 2.149–2.161. Ūkinių gyvūnų BPKF yra lygus ūkinių gyvūnų įgijimo per metus (natūralaus augimo ir pirkimo už regiono ribų, įskaitant importą), įskaitant savo reikmėms vykdytą gamybą, ir ūkinių gyvūnų realizavimo (skerdimui, pardavimui į kitus regionus, įskaitant eksportą, arba bet kokiam kitam galutiniam panaudojimui) skirtumui. Kai visi regionų duomenys apibendrinami, svarbu užtikrinti, kad regionų tarpusavio srautai vienas kitą panaikintų (neįskaitant nuosavybės teisių perdavimo sąnaudų) ir visų regioninių BPKF suma sutaptų su nacionalinių žemės ūkio sąskaitų BPKF. Kai naudojamas metodas „nuo atskira prie bendra“, taikomas toks principas: gyvūnų pardavimas kitų regionų žemės ūkio valdoms yra neigiamas BPKF, o įsigijimas iš kitų regionų – teigiamas BPKF. Apskaičiuojant regiono ūkinių gyvūnų BPKF galėtų būti naudojamas rekomenduojamas netiesioginis metodas (plg. 2.156).

b) Atsargų pokyčiai

7.37. Atsargas sudaro visas turtas, kuris nėra pagrindinio kapitalo dalis ir kurį konkrečiu momentu laikinai turi gamybos vienetai. Išskiriamos dviejų rūšių atsargos: sąnaudų atsargos ir produkcijos atsargos (plg. 2.171).

7.38. Kalbant apie prie atsargų priskiriamus gyvūnus, apskaičiuojant atsargų pokyčius atsižvelgiama į tokią prekybos veiklą kaip pardavimas į kitus regionus ir įsigijimas iš kitų regionų, taip pat į importą ir eksportą.

C. PASKIRSTYMO SANDORIAI IR KITI SRAUTAI

7.39. ESS taikoma regioninėms žemės ūkio ekonominės veiklos sąskaitoms tik kelių suvestinių rodiklių atžvilgiu (pridėtinės vertės, subsidijų, mokesčių, kompensacijos darbuotojams, rentos ir kitų pajamų, palūkanų ir BPKF) dėl to, kad tam tikrais atvejais praktiškai sunku gauti patikimos regioninės informacijos apie paskirstymo sandorius, visų pirma dėl vienetų, vykdančių veiklą daugiau nei viename regione, arba jei regionas nėra aiškiai apibrėžta teritorija, kurioje vykdoma tam tikra veikla.

1. Bendrosios taisyklės

7.40. Paskirstymo sandoriai traukiami į apskaitą kaupimo principu, t. y. tada, kai sukuriama, pakeičiama, panaikinama arba nustoja egzistuoti ekonominė vertė, priklausanti suma arba reikalavimas, o ne tada, kai faktiškai atliekamas mokėjimas. Tas apskaitos principas (pagrįstas teisėmis ir įsipareigojimais) taikomas visiems srautams, nepriklausomai nuo to, ar tai piniginiai srautai, ar jie vyksta tarp vienetų ar vieno vieneto viduje.

7.41. Vis dėlto, kai neįmanoma tiksliai nustatyti, kada įgyjamas reikalavimas (skola), galima naudoti mokėjimo datą arba kitą priimtiną apytikslį kaupimo principu pagrįstą laiką (plg. 3.007).

2. Pridėtinė vertė

a) Bendrosios taisyklės

7.42. Pridėtinė vertė – tai visos ekonomikos arba atskiros ekonominės veiklos rūšies gamybos veiklos tam tikru laikotarpiu rezultatas ir gamybos sąskaitos balansuojantis straipsnis. Tai produkcijos vertės ir tarpinio vartojimo vertės skirtumas. Tai esminis ekonomikos arba ekonominės veiklos rūšies (plg. 3.013) produktyvumo vertinimo aspektas.

b) Pridėtinės vertės vertinimas

7.43. Pridėtinė vertė gali būti traukiama į apskaitą ir kaip bendroji (bendroji pridėtinė vertė bazinėmis kainomis), ir kaip grynoji (grynoji pridėtinė vertė bazinėmis kainomis), t. y. iki arba po pagrindinio kapitalo vartojimo atskaitymo. Derinant su produkcijos (bazine kaina) ir tarpinio vartojimo (pirkėjų kaina) vertinimo metodu, pridėtinė vertė matuojama bazinėmis kainomis (plg. 3.013).

7.44. Naudojant bazines kainas produktų mokesčiai ir subsidijos produktams turi būti priskirti konkrečioms prekėms ir paslaugoms, o tada šios turi būti paskirstytos regionams.

7.45. Iš pridėtinės vertės bazinėmis kainomis atėmus kitus gamybos mokesčius ir pridėjus kitas subsidijas gamybai gaunama pridėtinė vertė gamintojų kainomis. Grynoji pridėtinė vertė gamintojų kainomis yra gamybos veiksnių pajamos (plg. 3.014).

3. Pagrindinio kapitalo vartojimas

7.46. RŽŪES laikoma, kad žemės ūkio valdos pagrindinį kapitalą sudarančios prekės ir paslaugos (pvz., sodiniai, iš kurių gaunami pakartotiniai produktai, mašinos ir pastatai, pagrindinis žemės gerinimas, programinė įranga, nesukurto turto nuosavybės teisių perdavimo sąnaudos), naudojamos kaip gamybos priemonės gamybos procese, nusidėvi ir sensta. Toks nusidėvėjimas ir senėjimas vertinami pagrindinio kapitalo vartojimu. Panašiai kaip ŽŪES, pagrindinio kapitalo vartojimas produktyviems gyvūnams neskaičiuojamas.

4. Subsidijos

7.47. RŽŪES taikomos tokios pat taisyklės, kaip ir ŽŪES: srautai, priskiriami prie veiklos subsidijų ŽŪES, taip pat traktuojami ir RŽŪES, panašiai vertinami ir kapitalo pervedimų formos srautai.

5. Mokesčiai

7.48. RŽŪES taikomos tokios pat taisyklės, kaip ir ŽŪES: įvairūs mokesčiai RŽŪES traktuojami taip pat, kaip ŽŪES.

6. Kompensacija darbuotojams

7.49. Gamintojų atveju kompensacija darbuotojams priskiriama vietiniams VRV pagal asmenų darbo vietą. Jei šių duomenų neturima, kompensacija darbuotojams priskiriama taikant antrą pagal tinkamumą metodą – pagal dirbtas valandas. Jei nėra kompensacijos darbuotojams ar dirbtų valandų duomenų, naudojamas samdomųjų darbuotojų skaičius pagal vietinius VRV (plg. 2010 m. ESS, 13.42).

7. Grynasis likutinis perteklius

7.50. Grynasis likutinis perteklius gaunamas iš grynosios pridėtinės vertės bazinėmis kainomis atėmus kompensaciją darbuotojams ir kitus gamybos mokesčius bei pridėjus kitas subsidijas gamybai.

8. Palūkanos, renta

7.51. RŽŪES taikomos tokios pat taisyklės, kaip ir ŽŪES: srautai, ŽŪES priskiriami prie palūkanų ir rentos, taip pat traktuojami ir RŽŪES.

9. Žemės ūkio verslo pajamos: bendrosios apskaičiavimo taisyklės

7.52. Tiesiogiai mokėtinos turto pajamos iš žemės ūkio veiklos ir ne žemės ūkio nepagrindinės veiklos, t. y. tokiai veiklai, įskaitant žemės ūkio paskirties žemės įsigijimą, suteiktų paskolų mokėtinos palūkanos, ir žemės savininkams mokama renta yra atimamos iš likutinio pertekliaus (plg. 3.070–3.087).

D. TRUMPA ĮGYVENDINIMO APŽVALGA

1. Įžanga

7.53. Šiame skirsnyje siekiama skirti daugiau dėmesio kai kuriems metodikos aspektams, visų pirma žemės ūkio valdos pasirinkimui ir produkcijos vertinimui.

7.54. Žemės ūkio valda yra su žemės ūkiu susijusių statistinių tyrimų (ir šalies, ir smulkesnio lygmens) ataskaitinis vienetas. Tai RŽŪES yra labai naudinga, nes vertinant produkciją galima tiesiogiai naudotis statistinėmis žemės ploto, derlingumo, bandų dydžio ir pan. matavimo sistemomis. Žemės ūkio valdos, kaip vieneto, pasirinkimas taip pat naudingas tuo, kad sąskaitos gali būti nuoseklesnės. Produkcija ir sąnaudos faktiškai yra susijusios su tokiomis pat vienetų grupėmis, net jei priklausomai nuo šaltinio taikomi skirtingi ekstrapoliacijos metodai. Galiausiai, pasirinkus žemės ūkio valdos, būdingos veiklos ir vienetų sąvokas, nereikia atlikti potencialiai ginčytinų koregavimų, pvz., dėl asmeninio naudojimo daržų ir ūkinių gyvūnų auginimo privatiems tikslams ne žemės ūkio valdoje. Taikant tą principą lengviau palyginti šalių duomenis. Iš tiesų, sąsaja su fiziniais vienetais išreikštais statistiniais duomenimis, ypač svarbiais žemės ūkiui ir užtikrinančiais, kad apskaitos įrašai būtų vertinami nuosekliai, nes tokiu būdu apribojami koregavimai ar nestatistiniai taisymai, neabejotinai supaprastina ir pagerina skaičiavimus. Tie aspektai taip pat atitinka siekį RŽŪES teikti pirmenybę metodui „nuo atskira prie bendra“.

2. Regiono žemės ūkio apibrėžimas

7.55. Kiekvieno regiono žemės ūkio ekonominės veiklos rūšis apima visas žemės ūkio valdas, kurių gamybos veiksniai yra tame regione. Dėl to principo, atitinkančio gamybos vienetų rezidavimo vietos sąvoką, gali kilti problemų: paprastai žemės ūkio statistikoje žemės ūkio valdos vieta apibrėžiama ne pagal gamybos veiksnių vietą, o pagal pagrindinės buveinės vietą. Šios dvi vietos ne visada sutampa ir tokie atvejai, tikėtina, bus vis dažnesni, nes žemės ūkio valdos tampa vis didesnės. Todėl rengiant RŽŪES kai kurios žemės ūkio valdos perskirstomos kitiems regionams, o kai kuriais atvejais – net suskaidomos. Tikėtina, kad tai bus sunkiai įgyvendinama praktiškai ir tokiais atvejais gali būti geriau taikyti tokią pat žemės ūkio valdos vietą, kaip ir atliekant statistinius tyrimus. Tačiau tas pasiūlymas priklauso nuo dviejų sąlygų: pirma, vieta turi būti apibrėžiama vienodai visų šalies regionų atžvilgiu, antra – visų apskaitos įrašų vertė turi būti nustatoma pagal šaltinius, kurie žemės ūkio valdų vietai apibrėžti taiko tas pačias taisykles.

3. Žemės ūkio produkcijos vertinimas

7.56. Žemės ūkio produkcija apima tam tikrus augalininkystės produktus, kuriuos ta pati žemės ūkio valda pakartotinai panaudoja tarpiniam vartojimui; daugiausia tai susiję su pašarams skirtais produktais. Visų pirma pasėlių regioninė produkcija dažnai gali būti nustatoma remiantis kiekviename regione nuimto derliaus kiekiu, o jo vertė nustatoma pagal kainas. Tokiu atveju nustatoma visos produkcijos vertė, neatsižvelgiant į tai, ar ji skirta tiekti ne žemės ūkio rinkai, parduoti kitoms žemės ūkio valdoms ar naudoti toje pačioje žemės ūkio valdoje. Taigi kiekvieno regiono produkcija gaunama tiesiogiai, vadovaujantis ŽŪES ir RŽŪES principais. Kainos, pagal kurias nustatoma vienete suvartojamos produkcijos vertė, taip pat gali būti grindžiamos regioniniais duomenimis, atitinkančiais produkcijos pardavimo kainas. Vis dėlto vertinant produkciją (tiek rinkai tiekiamą (regiono) produkciją, tiek vienete suvartojamą produkciją) paprastai kyla sunkumų dėl regioninių kainų duomenų trūkumo. Todėl RŽŪES nustatant vienete suvartojamų produktų vertę kyla tokių pat sunkumų, kaip vertinant rinkai tiekiamų produktų vertę. Be abejo, tai negalioja atvejams, kai kiekių vertės neįmanoma nustatyti regioniniu lygmeniu. Paprastai tokiais atvejais galima taikyti tik metodą „nuo bendra prie atskira“, remiantis šalies lygmens vertėmis (****).

7.57. Kalbant apie gyvūnus (neatsižvelgiant į tai, ar jie priskiriami prie atsargų, ar prie ilgalaikio turto), atsižvelgiama į šiuos dalykus:

— su gyvūnais susijusių atsargų ir BPKF pokyčių vertinimą regioniniu lygmeniu (iš tiesų, abu šie srautai yra naudojami netiesiogiai apskaičiuojant produkciją);

— regionų tarpusavio prekybos gyvūnais vertinimą (ši prekyba naudojama netiesiogiai apskaičiuojant produkciją);

— gyvūnų importo ir eksporto srautų suskirstymą pagal regionus;

— tinkamą nuosavybės teisių perdavimo sąnaudų traktavimą;

— RŽŪES koregavimo pagal ŽŪES metodą.

7.58. Tam tikrais atvejais gali būti pernelyg sudėtinga regioniniu lygmeniu netiesiogiai apskaičiuoti gyvūninę produkciją. Tuomet geriau apskaičiuoti produkciją pagal fiziniais duomenimis pagrįstą modelį ir tas gautas vertes koreguoti pagal ŽŪES vertes.

4. Neatskiriama ne žemės ūkio nepagrindinė veikla

7.59. Neatskiriamą ne žemės ūkio nepagrindinę veiklą galima traukti į RŽŪES įvairiai, priklausomai nuo veiklos rūšies. Kai kurių rūšių ši nepagrindinė veikla, pvz., žemės ūkio produktų perdirbimas, dažnai sutelkta būtent regionuose. Tokiais atvejais vertinant produkciją (ir kiekius, ir kainas) galima remtis vietos statistiniais duomenimis. Šios produkcijos ŽŪES vertės faktiškai sutampa su RŽŪES vertėmis. Tačiau gali būti ir sudėtingesnių atvejų. Pavyzdžiui, kai kurios veiklos duomenų gali būti neįmanoma gauti iš regioninių šaltinių, ypač jei ta veikla nuo pat pradžių nebuvo sutelkta konkrečiame regione. Kitų rūšių veiklos regioninio lygmens duomenys gaunami per statistinius tyrimus ar iš mikroekonominių sąskaitų (pvz., ūkių apskaitos duomenų tinklo (ŪADT)), tačiau nėra garantijos, kad šie duomenys regiono atžvilgiu reprezentatyvūs. Be to, duomenys gali būti seni ir gali nebūti šaltinių patikimai jiems atnaujinti. Galiausiai, kartais regioninio lygmens kokybinių rodiklių neturima. Visais šiais atvejais RŽŪES vertės grindžiamos ŽŪES vertėmis ir dažnai reikia taikyti principu „nuo bendra prie atskira“ pagrįstą metodą.

5. Tarpinis vartojimas

7.60. RŽŪES tarpinis vartojimas apima žemės ūkio valdų naudojamus žemės ūkio produktus, neatsižvelgiant į tai, ar jais tiesiogiai keičiasi to paties regiono savininkai, ar skirtingų regionų, ar tai vyksta per tarpininkus, kurie perima produktų nuosavybės teises prieš perpardavimą, arba ne. Be to, kai kurie vienete suvartojami žemės ūkio produktai (paprastai – tam tikri pašarams naudojami augalai) taip pat traukiami į apskaitą kaip tarpinis vartojimas. Gyvūnų (net importuotų) įsigijimas neįtraukiamas kaip tarpinis vartojimas.

7.61. Vienas iš žemės ūkio produktų tarpinio vartojimo regioniniu lygmeniu apskaičiavimo būdų – apskaičiuoti RŽŪES produkcijos ir kitoms ekonominės veiklos rūšims skirtos RŽŪES produkcijos dalies skirtumą pagal atskirus produktus (*****). Tačiau šiuo būdu nėra tiksliai nustatomas kiekvieno regiono žemės ūkio produktų tarpinis vartojimas, nes įtraukiami žemės ūkio produktai, skirti tarpiniam vartojimui kitų regionų žemės ūkio valdose, bet neįtraukiami žemės ūkio produktai iš kitų regionų žemės ūkio valdų. Todėl tarpinis vartojimas turi būti koreguojamas pagal ŽŪES vertes.

7.62. Tarpinį vartojimą galima apskaičiuoti ir kitu būdu, naudojant ŪADT informaciją. Remiantis tuo šaltiniu galima nustatyti žemės ūkio produktų tarpinio vartojimo vertę, neatsižvelgiant į tai, ar juos pardavė kitos žemės ūkio valdos, ar jie gauti kitaip, pvz., importuoti. Tačiau ŪADT tarpiniam vartojimui toje pačioje žemės ūkio valdoje naudojami produktai traktuojami šiek tiek kitaip, todėl duomenis reikia koreguoti. Todėl tarpinis vartojimas taip pat turi būti koreguojamas pagal ŽŪES vertes.

(*) 2003 m. gegužės 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1059/2003 dėl bendro teritorinių statistinių vienetų klasifikatoriaus (NUTS) nustatymo (OL L 154, 2003 6 21, p. 1).

(**) Jeigu atitinkamas pardavimas ir pirkimas vyko tuo pačiu ataskaitiniu laikotarpiu.

(***) Gyvūno įsigijimas niekada netraukiamas į apskaitą kaip tarpinis vartojimas (iš esmės tai nebaigtos gamybos įsigijimas, plg. 2.067) ir gyvūninė produkcija gali būti apskaičiuojama tik netiesiogiai, remiantis pardavimu, BPKF ir atsargų pokyčiais.

(****) Atsižvelgiant į taikomą metodą, vieneto vidaus vartojimas koreguojamas pagal ŽŪES vertes.

(*****) Neįtraukiami importuoti žemės ūkio produktai (išskyrus gyvūnus).“.

II PRIEDAS

„II PRIEDAS

DUOMENŲ PERDAVIMO PROGRAMA

Perduodami duomenys apie kiekvieno produkcijos straipsnio (nuo 01 iki 18, įskaitant postraipsnius) vertę bazinėmis kainomis ir jos sudedamąsias dalis (vertė gamintojų kainomis, subsidijos produktams ir produktų mokesčiai).

Perduodami gamybos sąskaitos ir bendrojo pagrindinio kapitalo formavimo (BPKF) duomenys pateikiami einamosiomis ir praėjusių metų kainomis.

Visos vertės išreiškiamos milijonais nacionalinės valiutos vienetų. Darbo sąnaudos išreiškiamos 1 000 darbo vienetų per metus.

Perduodami regioninių žemės ūkio ekonominių sąskaitų (RŽŪES) duomenys pateikiami NUTS 2 lygio ir tik einamosiomis kainomis.

1. Gamybos sąskaita

		Ataskaitinių metų n duomenys			
		a	b	c	d
Straipsnis	Kintamųjų sąrašas	Lapkritis Metai n (ŽŪES įverčiai)	Kovas Metai n+1 (ŽŪES įverčiai)	Rugsėjis Metai n+1 (ŽŪES duomenys)	Rugsėjis Metai n+2 (RŽŪES duomenys)
01	GRŪDAI (įskaitant sėklas)	X	X	X	X
01.1	Kviečiai ir speltos	X	X	X	X
01.1/1	Paprastieji kviečiai ir speltos	—	—	X	X
01.1/2	Kietieji kviečiai	—	—	X	X
01.2	Rugiai ir kviečių ir rugių mišinys	X	X	X	X
01.3	Miežiai	X	X	X	X
01.4	Avižos ir vasarinių javų mišiniai	X	X	X	X
01.5	Grūdiniai kukurūzai	X	X	X	X
01.6	Ryžiai	X	X	X	X
01.7	Kiti javai	X	X	X	X
02	PRAMONINIAI AUGALAI	X	X	X	X
02.1	Aliejinių augalų sėklos ir aliejinių augalų vaisiai (įskaitant sėklas)	X	X	X	X
02.1/1	Rapsai ir aliejinių griežčių sėklos	—	—	X	X
02.1/2	Saulėgrąžos	—	—	X	X
02.1/3	Sojos	—	—	X	X
02.1/4	Kiti aliejinių augalų produktai	—	—	X	X
02.2	Baltymingi augalai (įskaitant sėklas)	X	X	X	X
02.3	Žaliavinis tabakas	X	X	X	X
02.4	Cukriniai runkeliai	X	X	X	X

		Ataskaitinių metų n duomenys			
		a	b	c	d
Straipsnis	Kintamųjų sąrašas	Lapkritis Metai n (ŽŪES įverčiai)	Kovas Metai n+1 (ŽŪES įverčiai)	Rugsėjis Metai n+1 (ŽŪES duomenys)	Rugsėjis Metai n+2 (RŽŪES duomenys)
02.5	Kiti pramoniniai augalai	X	X	X	X
02.5/1	Pluoštiniai augalai	—	—	X	—
02.5/2	Apyniai	—	—	X	—
02.5/3	Kiti pramoniniai augalai: kiti	—	—	X	—
03	PAŠARINIAI AUGALAI	X	X	X	X
03.1	Pašariniai kukurūzai	—	—	X	X
03.2	Pašariniai šakniavaisiai (įskaitant pašarinius runkelius)	—	—	X	X
03.3	Kiti pašariniai augalai	—	—	X	X
04	DARŽOVĖS IR SODO AUGALŲ PRODUKTAI	X	X	X	X
04.1	Šviežios daržovės	X	X	X	X
04.1/1	Žiediniai kopūstai	—	—	X	—
04.1/2	Pomidorai	—	—	X	—
04.1/3	Kitos šviežios daržovės	—	—	X	—
04.2	Augalai ir gėlės	X	X	X	X
04.2/1	Medelynų augalai	—	—	X	—
04.2/2	Dekoratyviniai augalai ir gėlės (įskaitant Kalėdų eglutes)	—	—	X	—
04.2/3	Sodiniai	—	—	X	—
05	BULVĖS (įskaitant sėklas)	X	X	X	X
06	VAISIAI	X	X	X	X
06.1	Švieži vaisiai	X	X	X	X
06.1/1	Desertiniai obuoliai	—	—	X	—
06.1/2	Desertinės kriaušės	—	—	X	—
06.1/3	Persikai	—	—	X	—
06.1/4	Kiti švieži vaisiai	—	—	X	—
06.2	Citrusiniai vaisiai	X	X	X	X
06.2/1	Saldieji apelsinai	—	—	X	—
06.2/2	Mandarinai	—	—	X	—
06.2/3	Citrinos	—	—	X	—
06.2/4	Kiti citrusiniai vaisiai	—	—	X	—
06.3	Atogrąžų vaisiai	X	X	X	X

		Ataskaitinių metų n duomenys			
		a	b	c	d
Straipsnis	Kintamųjų sąrašas	Lapkritis Metai n (ŽŪES įverčiai)	Kovas Metai n+1 (ŽŪES įverčiai)	Rugsėjis Metai n+1 (ŽŪES duomenys)	Rugsėjis Metai n+2 (RŽŪES duomenys)
06.4	Vynuogės	X	X	X	X
06.4/1	Desertinės vynuogės	—	—	X	—
06.4/2	Kitos vynuogės	—	—	X	—
06.5	Alyvuogės	X	X	X	X
06.5/1	Valgomosios alyvuogės	—	—	X	—
06.5/2	Kitos alyvuogės	—	—	X	—
07	VYNAS	X	X	X	X
07.1	Stalo vynas	—	—	X	—
07.2	Rūšinis vynas	—	—	X	—
08	ALYVUOGIŲ ALIEJUS	X	X	X	X
09	KITI AUGALININKYSTĖS PRODUKTAI	X	X	X	X
09.1	Augalinės medžiagos, daugiausia naudojamos pynimui	—	—	X	—
09.2	Sėklos	—	—	X	—
09.3	Kiti augalininkystės produktai: kiti	—	—	X	—
10	AUGALININKYSTĖS PRODUKCIJA (01–09)	X	X	X	X
11	GYVŪNAI	X	X	X	X
11.1	Galvijai	X	X	X	X
11.2	Kiaulės	X	X	X	X
11.3	Arkliai	X	X	X	X
11.4	Avys ir ožkos	X	X	X	X
11.5	Naminiai paukščiai	X	X	X	X
11.6	Kiti gyvūnai	X	X	X	X
12	GYVŪNINIAI PRODUKTAI	X	X	X	X
12.1	Pienas	X	X	X	X
12.2	Kiaušiniai	X	X	X	X
12.3	Kiti gyvūniniai produktai	X	X	X	X
12.3/1	Žaliavinė vilna	—	—	X	—
12.3/2	Šilkverpių kokonai	—	—	X	—
12.3/3	Kiti gyvūniniai produktai: kiti	—	—	X	—
13	GYVŪNINĖ PRODUKCIJA (11+12)	X	X	X	X
14	ŽEMĖS ŪKIO PREKIŲ PRODUKCIJA (10+13)	X	X	X	X

		Ataskaitinių metų n duomenys			
		a	b	c	d
Straipsnis	Kintamųjų sąrašas	Lapkritis Metai n (ŽŪES įverčiai)	Kovas Metai n+1 (ŽŪES įverčiai)	Rugsėjis Metai n+1 (ŽŪES duomenys)	Rugsėjis Metai n+2 (RŽŪES duomenys)
15	ŽEMĖS ŪKIO PASLAUGŲ PRODUKCIJA	X	X	X	X
15.1	Žemės ūkio paslaugos	—	—	X	—
15.2	Pieno kvotos nuoma	—	—	X	—
16	ŽEMĖS ŪKIO PRODUKCIJA (14+15)	X	X	X	X
17	NE ŽEMĖS ŪKIO NEPAGRINDINĖ VEIKLA (NEATSKIRIAMA)	X	X	X	X
17.1	Žemės ūkio produktų perdirbimas	X	X	X	X
17.2	Kita neatskiriama nepagrindinė veikla (prekės ir paslaugos)	X	X	X	X
18	ŽEMĖS ŪKIO EKONOMINĖS VEIKLOS RŪŠIES PRODUKCIJA (16+17)	X	X	X	X
19	VISAS TARPINIS VARTOJIMAS	X	X	X	X
19.01	Sėklos ir sodmenys	X	X	X	X
19.02	Energetika; tepalai	X	X	X	X
19.02/1	— Elektros energija	—	—	X	—
19.02/2	— Dujos	—	—	X	—
19.02/3	— Kitas kuras ir varomosios medžiagos	—	—	X	—
19.02/4	— Kita	—	—	X	—
19.03	Trąšos ir dirvožemio savybes gerinančios medžiagos	X	X	X	X
19.04	Augalų apsaugos priemonės ir pesticidai	X	X	X	X
19.05	Veterinarinės išlaidos	X	X	X	X
19.06	Pašarai	X	X	X	X
19.06/1	— Kitų žemės ūkio valdų tiekiami pašarai	X	X	X	X
19.06/2	— Pašarai, įsigyti ne iš žemės ūkio ekonominės veiklos rūšies subjektų	X	X	X	X
19.06/3	— Toje pačioje žemės ūkio valdoje pagaminti ir suvartoti pašarai	X	X	X	X
19.07	Medžiagų priežiūra	X	X	X	X
19.08	Pastatų priežiūra	X	X	X	X

		Ataskaitinių metų n duomenys			
		a	b	c	d
Straipsnis	Kintamųjų sąrašas	Lapkritis Metai n (ŽŪES įverčiai)	Kovas Metai n+1 (ŽŪES įverčiai)	Rugsėjis Metai n+1 (ŽŪES duomenys)	Rugsėjis Metai n+2 (RŽŪES duomenys)
19.09	Žemės ūkio paslaugos	X	X	X	X
19.10	Netiesiogiai apskaičiuotos finansinio tarpininkavimo paslaugos (NAFTAP)	X	X	X	X
19.11	Kitos prekės ir paslaugos	X	X	X	X
20	BENDROJI PRIDĖTINĖ VERTĖ BAZINĖMIS KAINOMIS (18–19)	X	X	X	X
21	PAGRINDINIO KAPITALO VARTOJIMAS	X	X	X	X
21.1	Įranga	—	—	X	—
21.2	Pastatai	—	—	X	—
21.3	Sodiniai	—	—	X	—
21.4	Kita	—	—	X	—
22	GRYNOJI PRIDĖTINĖ VERTĖ BAZINĖMIS KAINOMIS (20–21)	X	X	X	X

2. Pajamų formavimo sąskaita

		Ataskaitinių metų n duomenys			
		a	b	c	d
Straipsnis	Kintamųjų sąrašas	Lapkritis Metai n (ŽŪES įverčiai)	Kovas Metai n+1 (ŽŪES įverčiai)	Rugsėjis Metai n+1 (ŽŪES duomenys)	Rugsėjis Metai n+2 (RŽŪES duomenys)
23	KOMPENSACIJA DARBUOTOJAMS	X	X	X	X
24	KITI GAMYBOS MOKESČIAI	X	X	X	X
25	KITOS SUBSIDIJOS GAMYBAI	X	X	X	X
26	GAMYBOS VEIKSNIŲ PAJAMOS (22–24+25)	X	X	X	X
27	LIKUTINIS PERTEKLIUS / MIŠRIOS PAJAMOS (22–23–24+25)	X	X	X	X

3. Verslo pajamų sąskaita

		Ataskaitinių metų n duomenys			
		a	b	c	d
Straipsnis	Kintamųjų sąrašas	Lapkritis Metai n (ŽŪES įverčiai)	Kovas Metai n+1 (ŽŪES įverčiai)	Rugsėjis Metai n+1 (ŽŪES duomenys)	Rugsėjis Metai n+2 (RŽŪES duomenys)
28	RENTA IR KITI NEKILNOJAMOJO TURTO NUOMOS MOKĖTINI MOKESČIAI	X	X	X	X
29	MOKĖTINOS PALŪKANOS	X	X	X	X
30	GAUTINOS PALŪKANOS	X	X	X	X
31	VERSLO PAJAMOS (27–28–29+30)	X	X	X	X

4. Kapitalo sąskaitos elementai

		Ataskaitinių metų n duomenys			
		a	b	c	d
Straipsnis	Kintamųjų sąrašas	Lapkritis Metai n (ŽŪES įverčiai)	Kovas Metai n+1 (ŽŪES įverčiai)	Rugsėjis Metai n+1 (ŽŪES duomenys)	Rugsėjis Metai n+2 (RŽŪES duomenys)
32	BPKF (ŽEMĖS ŪKIO PRODUKTAI)	—	—	X	X
32.1	BPKF (sodiniai)	—	—	X	—
32.2	BPKF (gyvūnai)	—	—	X	—
33	BPKF (NE ŽEMĖS ŪKIO PRODUKTAI)	—	—	X	X
33.1	BPKF (medžiagos)	—	—	X	—
33.2	BPKF (pastatai)	—	—	X	—
33.3	Kitas BPKF	—	—	X	—
34	BPKF (BE IŠSKAITYTINO PVM) (32+33)	—	—	X	X
35	GRYNOJO PAGRINDINIO KAPITALO FORMAVIMAS (BE IŠSKAITYTINO PVM) (34–21)	—	—	X	X
36	ATSARGŲ POKYČIAI	—	—	X	X
37	KAPITALO PERVEDIMAI	—	—	X	X
37.1	Investicinės dotacijos	—	—	X	—
37.2	Kiti kapitalo pervedimai	—	—	X	—

5. Žemės ūkio darbo sąnaudos

		Ataskaitinių metų n duomenys		
		a	b	c
Straipsnis	Kintamųjų sąrašas	Lapkritis Metai n (ŽŪES įverčiai)	Kovas Metai n+1 (ŽŪES įverčiai)	Rugsėjis Metai n+1 (ŽŪES duomenys)
38	VISOS ŽEMĖS ŪKIO DARBO SĄNAUDOS	X	X	X
38.1	Neapmokamos žemės ūkio darbo sąnaudos	X	X	X
38.2	Apmokamos žemės ūkio darbo sąnaudos	X	X	X“